

Riigi infosüsteemi haldussüsteem RIHA

Intervjuude kokkuvõte

**Riigi Infosüsteemide
Arenduskeskus**

Version: 0.4

Sisukord

Sisukord	2
1. Sissejuhatus	3
2. Intervjuude protokollid	4
2.1. Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus (RIA)	4
2.2. Riigi Infosüsteemide Osakond (RISO)	5
2.3. Statistikaamet	6
2.4. Andmekaitse Inspeksioon	7
2.5. Rahvusarhiiv	8
2.6. Semantilise kirjeldamise meetodika ja rakendusjuhendi väljatöötamise projekti töögrupp	9
2.7. Maaamet	10
2.8. Sotsiaalministeerium	11
2.9. Registrate ja Infosüsteemide Keskus (Justiitsministeeriumi hallatav asutus) ...	11
2.10. Registrate ja Infosüsteemide Keskus (Justiitsministeeriumi hallatav asutus) .	12
2.11. Politseiamet	13
2.12. Tallinna Linnavalitsus	13
2.13. Autoregistrikeskus (ARK)	14
2.14. Kodakondsus- ja Migratsiooniamet (KMA)	15
2.15. RIA: X-tee monitooring ja statistika	16
2.16. AS Andmevara	16
2.17. RIA: Riigi IT-potentsiaal	17
2.18. RIA: ISKE	17
3. Kokkuvõte	17
4. Lisandanud arvamused	22

1. Sissejuhatus

Käesolev dokument on Riigi infosüsteemi haldussüsteemi (RIHA) intervjuude kokkuvõte. Intervjuude eesmärk on arvestada erinevate sihtrühmade vajadustega. Intervjuud olid tehtud järgnevate sihtrühmade esindajatega, et täpsustada nende soove, ootusi ja vajadusi:

- Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus (RIA)
- Riigi Infosüsteemide Osakond (RISO)
- Statistikaamet
- Andmekaitse Inspeksioon
- Rahvusarhiiv
- Teenusekasutajad
- Infosüsteemi haldajad ja teenuseosutajad

Infosüsteemi haldajate, teenuseosutajate ja teenusekasutajate sihtrühma esindajateks valiti ja intervjueriti järgnevaid asutusi:

- Sotsiaalministeerium
- Maaamet
- Autoregistrikeskus
- AS Andmevara
- Registrate ja Infosüsteemide Keskus (Justiitsministeeriumi hallatav asutus)
- Kodakondsus- ja Migratsiooniamet
- Politseiamet
- Tallinna Linnavalitsus

Intervjuud tehti töögruppidega, kelle temaatika on seotud RIHA'ga:

- Andmekogude ja andmekogude poolt osutatavate teenuste semantilise kirjeldamise meetodika ja rakendusjuhendi väljatöötamise projekti töögrupp.

Riina Kivi kirjutatud kokkuvõte „Riigi infosüsteemi haldussüsteem RIHA – kellele ja milleks” (vt Lisa 1) saadeti eelnevalt intervjueritavatele. Sihtrühmadel paluti tutvuda RIHA kontseptsiooniga ja semantilise kirjeldamise meetodikaga. Viidi läbi ITIL'i baaskursus, et tutvustada sihtrühmadele ITIL raamistikku.

2. Intervjuude protokollid

2.1. Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus (RIA)

Kuupäev	6.12.2006
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Andmete esitamise motivatsioon.• X-tee haldamine.• ITIL raamistik.• Riigi infosüsteemide elutsüklid.• Andmekogude andmed.• Andmeteenukirjeldamine.• Klassifikaatorid.• Riigi IT potentsiaal.	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Andmete esitamise motivatsioon

- Andmed, mis on elektrooniliselt olemas, peaks olema automaatselt sisestatud, see lihtsustaks ja kiirendaks andmete sisestamist.
- RIHA võiks pakkuda konfiguratsioonihalduse funktsionaalsust. ITIL'i mõistes konfiguratsioonihaldus on tegevused, mis fikseerivad ja teavitavad konfiguratsioonelementide ning muudatussoovide seisundist ning kontrollivad konfiguratsioonelementide täielikkust ja õigsust. Ühe konfiguratsioonelemendina võib kirjeldada nii terve süsteemi (riistvara, tarkvara, dokumentatsioon) kui ka üksikmooduli või väikese riistvarakomponendi.
- Infosüsteemide haldajad saavad informatsiooni teiste infosüsteemide kohta.

X-tee haldamine

- RIHA saab teenuste monitooringuinfot eraldiseisvast monitooringu süsteemist.
- Ülevaade X-teeiga liitunud asutustest ja teenustest (teenuste kataloog).
- Liitumise protokollid peaksid olema digitaalsel vormil RIHA's.
- Liituva asutuse/andmekogu sertifikaadi vastuvõtmine peaks toimuma RIHA kaudu.
- X-tee arenduskeskkonnaga (test-tee) liitunud asutused/andmekogud võiks olla kirjeldatud RIHA's.

ITIL raamistiku toetamine

- Iga asutus pakub enda kasutajatele tuge. Kasutades RIHA't, peaks RIA pakkuma asutustele riigi infosüsteemi tasemel tuge.
- Teenusetaseme lepingute haldamine.
- Teenuste ja andmekogude monitooringu info tuleb eraldiseisvast monitooringu süsteemist ja on nähtav RIHA's.
- Andmeteenuolekust (nt katkestus või muudatus) teavitatakse teenuse kasutajaid. Andmeteenukasutajad on registreeritud RIHA's ja nendele on võimalik teateid saata.

- Teenuste ja andmekogude seoste kaudu peaks olema võimalik jälgida katkestuste rada. RIHA piirdub andmeteenuste ja andmekogude monitoorimisega.

Andmekogude Elutsükkel

- Kahtlustati, et lõppkasutajatel ei ole motivatsiooni sisestada tervet andmekogude elutsüklit RIHA'sse.

Andmekogude andmed

- Kõikide andmekogude kohta peaks olema standardsed andmed.
- RIHAs peavad olema kirjeldatud andmekogude turvaklassid ja turbeastmed.
- RIHA peaks sisaldama andmekogude semantilist kirjeldust.

Andmeteenuse kirjeldamine

Andmeteenuse kohta peaks olema võimalik näha järgmist informatsiooni:

- teenusetaseme lepingud;
- andmeteenuse sisendid ja väljundid;
- andmeteenuse kasutusestatistika;
- semantiline kirjeldus.

Klassifikaatorid

- RIHA peab sisaldama klassifikaatorite halduse funktsionaalsust.

Riigi IT potentsiaal

- RIHA võiks toetada Riigi IT potentsiaali koostamist (inventuur).

Uus RIHA peaks hõlmama olemasoleva RIHA funktsionaalsust ja andmestikku.

2.2. Riigi Infosüsteemide Osakond (RISO)

Kuupäev	7.12.2006
Osa võtsid	
RISO poolt	Dr. Uno Vallner, Urmas Raude
RIA poolt	Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Kuidas võiks uus riigi infosüsteemi haldussüsteem (RIHA) toetada RISO eesmäärke ja vajadusi?• Kuidas soovitakse hinnata riigi infosüsteemi hetkeseisu?	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Kasutusstatistika

RISO soov on, et RIHA kaudu oleks võimalik näha riigi infosüsteemide kasutusstatistikat.

Teenuste liigid

RIHA peaks võimaldama kirjeldada järgmisi teenuste liike:

- sidusteenused ja lõppkasutaja veebiteenused;

- X-tee teenused;
- andmeteenused, mis ei kasuta X-tee;
- elektroonilised ja mitte elektroonilised teenused.

Andmekogude seos valdkondadega

- Infosüsteemid peaksid olema seotud asutusega ja valdkonnaga. Andmekogud on automaatselt seotud selle asutusega, mis need registreerib. Andmekogu haldaja peab ise valima infosüsteemi valdkonna.
- Valdkonna hierarhia on vaja paika panna.
- On vaja otsustada, kas on võimalik siduda andmekogu mitme valdkonnaga.

Andmekogu kirjeldamine

- Kriisilukorra kategooria võiks tulevikus olla kirjeldatud RIHA's.
- Andmekogu ISKE turvaklassid ja turbeastmed peaks olema RIHA's.
- Andmekogu kohta peaks olema võimalik lisada semantilist kirjeldust.
- Kas on võimalik andmete kvaliteeti hinnata? Kui on võimalik, siis see informatsioon peaks olema RIHA's.
- RIHA's peaks olema võimalik näha kõikide andmekogude põhiandmeid.

Andmeteenuse kirjeldamine

Andmeteenuse kirjeldus peaks sisaldama:

- sisendi kirjeldus;
- väljundi kirjeldus;
- andmeteenuse loogika;
- semantiline kirjeldus.

Riigi IT potentsiaal

Riigi IT potentsiaali funktsionaalsus võiks olla RIHA's.

2.3. Statistikaamet

Kuupäev	11.12.2006
Osa võtsid	
Statistikaameti poolt	Reet Rang, Eda Froš, Hipp Laigu
RIA poolt	Aili Ilves, Riina Kivi
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Klassifikaatori kooskõlastamise ja kehtestamise protsessid.• Klassifikaatori haldamise protsess.• Klassifikaatori kirjeldamine ja abidokumendid (xml, pdf, xls).	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Klassifikaatorite üldinformatsioon

- ESA hallatavad + muud riiklikud klassifikaatorid on Statistikaameti kodulehel (<http://metaweb.stat.ee>).
- Euro klassifikaatorid on kohustuslikud.
- Statistikaameti sisemised baasid ei ole registreeritud RIHA's.
- Andmekogude vastutavad töötlejad on kohustatud enne andmekogu asutamist Statistikaametiga kooskõlastama andmekogude andmete koosseisu,

definiitsioonid ja kasutatavad klassifikaatorid ning samuti edaspidi nendes tehtavad muudatused.

- ESA andmete kvaliteedi kirjeldamine on alustamisel.

Klassifikaatorite kooskõlastamise ja kehtestamise protsessid

- Kas on võimalik lihtsalt teha klassifikaatorile aktsept RIHA's ja sellega lugeda klassifikaator kehtestatuks?

Klassifikaatori haldamise protsess

- Klassifikaatori haldaja on praegu kirjas määruuses.
- Kus kohas võiks infot hoida?
 - Klassifikaatori info on Statistikaametil ja viidatakse RIHA'st?
 - RIHAs asub info ja klassifikaator?

Klassifikaatori kirjeldamine ja abidokumendid (xml, pdf, xls)

- Klassifikaatori pass on näha Statistikaameti kodulehel (metaweb).
- Tuleks luua klassifikaatori mall.

2.4. Andmekaitse Inspeksioon

Kuupäev	12.12.2006
Osa võtsid	
Andmekaitse inspeksiooni poolt:	Gina Kilumets, Kaja Puusepp, Urmas Kukk
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
	<ul style="list-style-type: none">• Missuguseid meta-andmeid peaksid andmekogud RIHAs esitama?

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Andmekogu asutamine

- Andmekogude kooskõlastamine peaks toimuma RIHA's.
- AKI soovib osaleda kooskõlastamisel.
- AKI võib sekkuda, kui on andmete dubleerimist.
- Andmekogud saavad koguda andmeid ainult seadusega pandud kohustuse täitmiseks.
- RIHA'l võiks olla põhimääruse genereerimise funktsioon.

Isikuandmete eesmärgipärane kasutamine

- Isikuandmete kasutamine peab toimuma eesmärgipäraselt.
- AKI kontrollib:
 - andmekoosseisu eesmärgipärasust;
 - teenuse kasutamise eesmärgipärasust – st huvitab andmete liikumine andmete omaniku juurest mujale.
- AKI-t huvitab ka andmete töötlemise koht. Näiteks kohalikud omavalitsused on isikuandmete töötlemise kohad, samas nendel endal andmekogu ei ole, vaid nad töötlevad tihti erinevate ministriumite (riigi keskregistrite) andmeid – nende roll olemasolevast RIHast välja ei tule. Andmeteenuste kasutajad peavad olema nähtavad RIHA's.

Üldinformatsioon

- Delikaatsete andmete kasutamine peab olema registreeritud Andmekaitse Inspeksioonis. Vastutav isik on registreeritud.
- ISKE
 - RIHAs peavad olema andmekogude ISKE turvaklassid ja turbeastmed kirjas.
 - Isikuandmete kasutamine oleks RIHA's kajastatud.
- Kui AKI uurib andmekaitse seaduse rikkumisi, siis nendel on vaja jälgida X-tee logisid.
- Euroopa parlamendi ja nõukogu direktiiv 94/46/EÜ. Uues seaduses on delikaatsete andmete töötledjad registreeritud AKI's.

2.5. Rahvusarhiiv

Kuupäev	13.12.2006
Osa võtsid	
Rahvusarhiivi poolt:	Leeni Langebraun, Kuldar Aas, Pille Noodapere
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Kuidas võiks uus riigi infosüsteemi haldussüsteem toetada rahvusarhiivi eesmäärke ja vajadusi?• Lõpetatud infosüsteemide, klassifikaatorite ja andmeteenuste arhiveerimine.	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Andmekogude elutsükkel

- Rahvusarhiiv on huvitatud kooskõlastamisel osalemisest andmekogu elutsükli alguses
 - arhiiviväärtuse määratlemiseks.
- Rahvusarhiiv sooviks teada, kui andmekogu platvormi muudetakse.
- Rahvusarhiiv sooviks teada, kui andmekogu lõpetab tegevuse.

Andmekogude meta-andmed

- Rahvusarhiiv on huvitatud andmekogu volitatud töötledjast ja vastutavast töötledjast.
- Registriliigid kaovad.
- Rahvusarhiiv on huvitatud, mis ajast on kõige vanemad andmed.

Rahvusarhiivi järelevalve/küsitlused

- Rahvusarhiiv saaks kasutada RIHA infot oma järelevalve teostamiseks. Hoiaks andmekogude administraatoritel aega kokku.
- Rahvusarhiivi 2002 küsitlus (www.eha.ee/kysitus).

Üldinformatsioon

- RIHAs peaks olema võimalik registreerida dokumendipõhised registrid.
- Rahvusarhiiv arvab, et asutuste siseseid infosüsteeme ei ole mõtet registreerida.

2.6. Semantilise kirjeldamise metoodika ja rakendusjuhendi väljatöötamise projekti töögrupp

Kuupäev	14.12.2006
Osa võtsid	
Semantilise kirjeldamise töögruppi poolt:	Veiko Berendsen ja Martin Luts
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Millises osas ja mahus saab RIHA semantilist koosvõimet toetada?• Andmete esitamise motivatsioon ja õiguslik regulatsioon.• Semantilise koosvõime organisatsioon.	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Millises osas ja mahus saab RIHA semantilist koosvõimet toetada?

- Andmekogude ja teenuste kohta on dokumentatsioon. Kuidas ja mis ulatuses seda hoida RIHA's? Andmekogu ja andmeteenuse dokumentatsioon on vajalikud sisendid semantiliseks kirjeldamiseks. Andmekogud ja andmeteenused on vaja kaardistada enne, kui saab alustada semantilist kirjeldamist.
- Andmekogude ja andmeteenuste semantiline kirjeldus peab olema standardne.
- Andmeteenuse kirjeldamine.
 - X-tee teenuste kohta on WSDL'd olemas, aga teenuste kirjeldused on puudulikud. WSDL'id peavad olema kaasaegsed.
 - Andmeteenuse sisendid ja väljundid peavad olema semantiliselt kirjeldatud. Sisendite ja väljundite atribuudid on vaja siduda sõnastikuga. Ei ole võimalik siduda atribuute andmekogu olemitega.
 - Andmeteenuse operatsioonid/loogika peavad olema semantiliselt kirjeldatud. Sisendite ja väljundite kirjeldusest ei piisa, sest on palju kontrolli teenuseid, mis annavad jah/ei vastuse.
- Andmekogu kirjeldamine.
 - Põhimääruses on andmekogu olemid kirjas. Põhimääruses nimetatud olemid peavad olema semantiliselt kirjeldatud.

Andmete esitamise motivatsioon ja õiguslik regulatsioon

- Semantiline koosvõime on tarkvarasüsteemide võime adekvaatselt kasutada teistelt tarkvarasüsteemidelt saadud andmeid ja teenuseid. Semantiline koosvõime lihtsustab integreerimist infosüsteemide vahel. Kui teenused ja andmed on hästi kirjeldatud, siis infosüsteemide integreerimisel väheneb organisatsioonidel kuluv ajaressurss.

Semantilise koosvõime organisatsioon

- Semantilise kirjeldamise rakendamine peab olema „step by step”. Uus semantilise kirjeldamise juhend on valmimas.
- Semantilise kirjeldamise rakendamine nõuab koolitust.
- Prioriteet on semantiliselt kirjeldada andmekogud ja X-tee teenused. Asutuste teenused, mis ei ole seotud X-teega, võiksid olla ka kirjeldatud RIHA's.

- Andmekogude ja andmeteenuste olemid peavad olema kaardistatud enne, kui saab semantilist kirjeldamist alustada.

2.7. Maaamet

Kuupäev	14.12.2006
Osa võtsid	
Maaameti poolt	Martin Luts
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus.• Semantiline koosvõime.• IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine.	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus

- Tellijatel ja arendajatel oleks väga kasulik näha informatsiooni teiste infosüsteemide kohta. Uute infosüsteemide integratsioon olemasolevate infosüsteemidega oleks lihtsustatud.
- Teenusetaseme lepingud (SLA) on vajalik kirjeldada RIHA's.
- Asutuste motivatsioon võib tulla sellest, et neid vähem tülitatakse, kui RIHA's on täielik ja kvaliteetne informatsioon andmekogude ja teenuste kohta.

Semantiline koosvõime

- Sõnastikud peaksid olema nii inimloetavad kui masinloetavad.
- Sõnastikul peab olema URL, millele saab viidata.
- Semantiline kirjeldus nõuab, et asutustel oleks detailne informatsioon enda infosüsteemide kohta.
- Maaametil ei ole ressursse, et semantiliselt kirjeldada enda andmekogud ja andmeteenused. Mõnel infosüsteemil puudub semantiliseks kirjeldamiseks vajalik dokumentatsioon.

IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine

- Maaamet ei ole ITIL'it rakendanud.

Ruumi andmete (GIS) kataloog

- Maaamet arendab ja haldab geoinfosüsteeme.
- Ruumi andmete kataloogi arendatakse.
- Ruumi andmete kataloog sisaldab:
 - teenuse pakkuja informatsioon;
 - teenuse URL;
 - teenuse kirjeldus. Maaamet kirjeldab teenuseid.
 - OGS info.

Üldinformatsioon

- Valdkondade jaotus peaks toimuma ISO standardi järgi.
- Maaamet ei soovi hallata andmebaasi. Maaamet kasutab SLA põhimõtteid, kui teised asutused/erafirmad haldavad nende andmebaasi.

2.8. Sotsiaalministeerium

Kuupäev	18.12.2006
Osa võtsid	
Sotsiaalministeeriumist	Andrus Kivisaar
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus.• Semantiline koosvõime.• IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine.	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus

- Andmekogu elutsükel algab väljaspool IT osakonda. Eeltöö tehakse samuti väljaspool IT osakonda. Analüüsi faasis vaadatakse, kuidas teiste andmekogudega suhelda. Tihti tekib küsimus, „kust neid andmeid saab”.
- Sotsiaalministeeriumi suhtlemine teiste andmekogu haldajatega toimub otsesuhtluse kaudu, st helistatakse, kui on uut andmeteenust vaja või on midagi viga olemasoleval andmeteenusel.
- Allasutused haldavad enamusi andmekogudest. Tuleviku suund on, et andmekogude eest vastutaja on ministeerium.
- SLA'd oleks kasulik sõlmida olemasoleva allasutustega.
- Praegune haiguste klassifikaator ei ole kaasaegne.

Semantiline koosvõime

- Andmekogude ja andmeteenuste kirjeldamisel oleks abi vaja. Dokumentatsioon on puudulik.

IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine

- Haldusosakonna töötajad on ITIL'i koolitusel käinud, aga ei ole seda rakendanud.

2.9. Registrite ja Infosüsteemide Keskus (Justiitsministeeriumi hallatav asutus)

Kuupäev	20.12.2006
Osa võtsid	
Registrite ja Infosüsteemide Keskuse poolt	Vesta Laansoo
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus.• IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine.	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus

- Praegused RIHA andmed on vananenud. Näiteks kontaktisikud ei ole õiged.
- Praeguses RIHA's ei ole Registrate ja Infosüsteemide Keskusel võimalik lisada klassifikaatoreid. Nendele on see teenus vajalik.
- Äriregister pakub tüüpteenuseid. Erisoove arutatakse läbirääkimise teel.
- Äriregister pakub teenuseid nii avalikule sektorile (tasuta) kui ka erasektorile (äriklientidele, tasu eest). Teenused võivad olla üle X-tee või otse.
- Pakutud teenuste kirjeldus sisaldab lubatud käideldavust. Teenuse käideldavus sõltub teistest teenustest.

IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine

- Justiitsministeeriumil on üks ühine IT abi (service desk).
- Justiitsministeerium saab enda süsteemidega hakkama. RIHA võiks pakkuda abi, kui intsident on seotud teise asutuse teenusega.

Klassifikaatorid

- Klassifikaatorite kehtestamine toimub määruse kaudu. Klassifikaatorite kehtestamise protsessi on vaja uurida.
- Klassifikaatori tasemeid on mitu:
 - mõned muutuvad kogu aeg (jooksvad);
 - teistel on muutumisintervall aastaid.
- Klassifikaatori kasutusjuhend peab olema kättesaadav.
- Klassifikaatori muudatuste kord peab olema fikseeritud.
- Millal on vaja klassifikaatorit registreerida? Kas siis, kui klassifikaatoriga seotud teenus on osutatud asutusest väljaspool?

2.10. Registrate ja Infosüsteemide Keskus (Justiitsministeeriumi hallatav asutus)

Kuupäev	8.1.2007
Osa võtsid	
Registrate ja Infosüsteemide Keskuse poolt	Andres Kall
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
RIHA nõustaja	Guido Leibur
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
• IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine

- Registrate ja Infosüsteemide Keskus on alustanud ITIL'i rakendamist.
- Service Desk on olemas. Intsidendihaldus, probleemihaldus, versioonihaldus, muudatusehaldus ja konfiguratsioonihaldus on rakendamisel (tase erineb).
- Registrate ja Infosüsteemide Keskusel on 40 IT teenust. 12'l on SLA'd.
- X-tee teenustel ei ole SLA'd ja ei ole neid võimalik jälgida.
- Teenuste kriitilisus on klassifitseeritud rahalise mõju ja majanduse keskkonna mõju järgi (subjektiivne).
- Äriregister ja kinnisturegister on kõige kriitilisemad.

- IT pakub teenuseid äripoole kokkuleppel. Äripool otsustab, kui kriitiline teenus on.
- Äriprotsessi omanik on ministeerium.
- Väljaspoolsete teenuste lepingud teeb IT pool, äripool toetab.
- Kasutatakse teiste asutuste teenuseid üle X-tee.
- Käideldavus ei ole mõõdetud kõikidel teenustel.
- Andmekvaliteet on väga väike osa SLAst. See, kes sisestab andmeid, vastutab nende kvaliteedi eest.
- SLA kirjutamiseks on vaja täispilti arhitektuurist.
- RIHA peaks kirjeldama X-tee teenuseid ja nende SLA'd. RIHA's võiks olla konfiguratsioonihaldus.
- RIA võiks pakkuda monitoorimise teenust (X-tee ja mitte X-tee teenustele).
- E-Notar
 - E-Notaril on SLA (Notari ja registrikeskuse vahel).
 - E-Notar koosneb teiste asutuste teenustest, millel ei ole SLA'd. E-Notari SLA's on mainitud, et käideldavus oleneb teenustest, mida Registrate ja Infosüsteemide Keskus ei kontrolli.
- Kompleksteenuse planeerimisel on vaja näha teenuste käideldavust.

2.11. Politseiamet

Kuupäev	20.12.2006
Osa võtsid	
Politseiameti poolt	Ülle Kruuse ja Andrus Voolaine
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus.• IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine.	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus

- Praegused RIHA andmed on vananenud. Näiteks kontaktisikud ei ole õiged.
- Politseiamet osutab ja kasutab teenuseid üle X-tee ja otse. Pakutakse vähem teenuseid kui kasutatakse.

IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine

- ITIL koolitus ja analüüs on Politseiametis käigus.
- Tarkvara ITILi rakendamise jaoks on eelarvesse arvestatud.
- X-tee teenuste puhul eraldi andmevahetuslepinguid pole, aga nt KMAga on „SLA” KMA'ga on väga spetsiifiline (käideldavus on lubatud päringu piires).

2.12. Tallinna Linnavalitsus

Kuupäev	20.12.2006
Osa võtsid	
Tallinna Linnavalitsuse poolt	Mari Roots
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo

Küsimuste teemad

• Olemasolev ARRi ja planeeritud RIHA funktsionaalsus.• IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine.

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Olemasolev ARRi ja planeeritud RIHA funktsionaalsus

- Praegused RIHA andmed on vananenud. Näiteks kontaktisikud ei ole õiged.
- Tallinnas on palju infosüsteeme, mis kasutavad X-tee teenuseid.
- Suhtlemine uute teenuste loomiseks või kasutamiseks toimub mitteametlikult. RIHAs peaks olema võimalik ise uurida andmekogusid, teenuseid ja taotleda teenuse kasutamisoigusi.
- Käideldavuse informatsioon on kirjas lepingutes. Tallinn on proovinud standardiseerida lepinguid. Käideldavus on kirjeldatud erinevalt erinevates lepingutes.

IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine

- Tallinna Linnavalitsus on alustanud ITIL raamistiku rakendamist.
- Tallinna Linnavalitus kasutab „HP service desk”i, mis ei integreeru hästi teiste süsteemidega. Intsidendihaldus ja probleemihaldus toimivad.
- Uuritakse ITIL kasutamise ulatust.

Klassifikaatorid

- Tallinn kasutab siseseid klassifikaatoreid.
- Tallinna Linnavalitsus kasutab EHAK klassifikaatorit. EHAK muutub ja on üldiselt raske kasutada.

2.13. Autoregistrikeskus (ARK)

Kuupäev	20.12.2006
Osa võtsid	
ARK'i poolt	Aldo Tatter ja Eero Elenurm
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Olemasolev ARRi ja planeeritud RIHA funktsionaalsus.• IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine.	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Olemasolev ARRi ja planeeritud RIHA funktsionaalsus

- Suhtlemine teiste asutustega toimub otse. ARK ei kasuta praegust RIHA't.
- ARK pakub palju teenuseid. Teiste andmekogude teenuste kasutamise arv on väike.
- ARK pakub teenuseid üle X-tee ja otse. Plaanis on pakkuda valdav enamus, aga mitte kõiki teenuseid, üle X-tee.
- Ei eksisteeri töövahendit, kuidas teatada kõigile teenuse kasutajatele, kui on planeeritud teenuse katkestus.
- Uue X-tee teenuse puhul vanu päringud ei suleta.
- Uute teenuste taotlemine võiks toimuda RIHA kaudu.

- Teiste teenuste haldajatega kontakteerutakse otse, kui on küsimusi või intsidente. RIHA's peaks olema kontaktisikute kontaktandmed. Operatiivseid kontaktisikuid on vaja intsidentide lahendamiseks. Taktikalisi ja/või strateegilisi kontaktisikuid on vaja ülejäänud küsimustele vastamiseks.
- Kui ARK'i teenused on maas, siis teised asutused pöörduvad otse ARK'i poole.
- ARK'i sisene monitooring on rakendamisel.

IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine

- ARK ei ole rakendanud ITIL raamistikku.

2.14. Kodakondsus- ja Migratsiooniamet (KMA)

Kuupäev	20.12.2006
Osa võtsid	
KMA poolt	Agu Leinfeld
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
<ul style="list-style-type: none">• Olemasolev ARRi ja planeeritud RIHA funktsionaalsus.• Semantiline koosvõime.• IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine.	

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Olemasolev ARRi ja planeeritud RIHA funktsionaalsus

- KMA ei kasuta tänast RIHA't.
- Kõik KMA poolt pakutud teenused on „*point to point*”. Kui teised asutused soovivad KMA'st andmeid, siis peavad täitma andmevahetuse protokollid. KMA juristid vaatavad iga taotlust ja otsustavad, kas soovijal on juriidiline õigus andmeid kasutada. KMA peab täitma AKI andmekasutuse nõuded. Erinevatele kasutajatele luuakse erinevaid teenuseid.
- On palju ühiseid teenuseid, aga on ka palju personaalseid teenuseid.
- RIHA's võiksid olla asutuse sisemised protsessid kirjeldatud.
- KMA kasutab teiste asutuste andmeteenuseid (Politseiamet, Rahvastikuregister jne).
- KMA lubatud käideldavus on täidetud. SLA käideldavuse puudusi ei ole võimalik sanktsioonida.
- KMA ei taha kasutada RIHA't enne, kui teised asutused seda kasutavad.
- KMA tahab, et RIHA järelpidevus on tagatud.

Semantiline koosvõime

- Semantiline kirjeldus on väga suur töö. KMA oleks nõus seda tegema, aga nad on mures järelpidavuse pärast. KMA on nõus, et semantiline kirjeldus on vajalik ja nad teeks seda ise (ei kasutaks arendajat). On nõus osalema semantilise kirjeldamise pilootprojekti.

IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine

- KMA'l on enda help desk.

2.15. RIA: X-tee monitooring ja statistika

Kuupäev	21.12.2006
Osa võtsid	
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves, Kuuba Õnnis, Martin Undusk
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
	<ul style="list-style-type: none">• X-tee statistika ja monitooring.

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

X-tee monitooring ja statistika

- Kasutakse Nagios (nagios.org) rakendust monitoorimiseks.
- X-tee statistika – on alanud projekt, et X-tee statistika töötlust uuendada. Monitooringu info läheks Nagios'ele ja statistika info läheks andmebaasi.
- Olemasolev monitooring jälgib turvaserverite olekut (koormus, mälu ja ketta olek, turvaserveris registreeritud asutused, andmekogud). Kasutamisstatistikat saadetakse kolme minutilise intervalliga.
- Tulevikus oleks vaja realiseerida test-päring, mis realiseeritakse igas adapteris ja teenus küsib infot andmebaasist.
- RIHA's peaks olema võimalus, et registreerida ennast teenuse kasutajana. Teenusekasutajatele oleks võimalik saata teateid.
- SLA – on võimalik andmeteenuuse statistikat võrrelda SLA'ga mingis ajaintervallis. Reaalajas ei ole võimalik otseselt kontrollida teenusetaset.

2.16. AS Andmevara

Kuupäev	3.1.2007
Osa võtsid	
Andmevara poolt	Andres Tehver
RIA poolt	Riina Kivi, Aili Ilves
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
	<ul style="list-style-type: none">• Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus.• Semantiline koosvõime.• IT Infrastructure Library (ITIL) toetuse ulatuse täpsustamine.

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Üldinformatsioon

- AS Andmevara haldab Rahvastikuregistrit.
- Lepingud tehakse iga päringu õiguste suhtes. Lepingus lepitakse kokku muuhulgas ka teatud SLA parameetrid.
- Umbes pool päringutest toimuvad üle X-tee. Ülejäänud toimuvad otse.

Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus

- AS Andmevara ei kasutata olemasolevat RIHA't.
- AS Andmevarale oleks kasulik, kui uue teenuse loomise ja teenuse õiguste taotlused toimuks läbi RIHA.

Semantiline koosvõime

- AS Andmevara on valmis semantiliselt kirjeldama enda hallatavad andmekogud ja teenused.

2.17. RIA: Riigi IT-potentsiaal

Kuupäev	4.1.2007
Osa võtsid	
RIA poolt	Aili Ilves, Riina Kivi, Rauno Temmer
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
	<ul style="list-style-type: none">• Riigi IT-potentsiaal.

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

Riigi IT-potentsiaal

- Riigi IT-potentsiaali rakendus on olemas. Väikesi muudatusi tehakse aeg ajalt. Korjatakse statistilist infot tehnoloogia ja inimeste kohta. Andmeid esitatakse aastase intervalliga.
- Info serverite ja arvutite kohta võiks olla RIHA's. Info personali kohta (põhikoht ITga seotud) peaks olema ametiasutuste registris.
- Riigi IT potentsiaali funktsionaalsuse kaasamine RIHA'sse eeldab, et kas RIHA'l on olemas konfiguratsioonihalduse allsüsteem. või on see omaette moodul nagu nt monitooring, aga liidestatud RIHAGA.
-

2.18. RIA: ISKE

Kuupäev	4.1.2007
Osa võtsid	
RIA poolt	Aili Ilves, Riina Kivi, Toomas Viira
Cell Networki poolt	Eric Reppo
Küsimuste teemad	
	<ul style="list-style-type: none">• Riigi IT-potentsiaali ja ISKE ühised vajadused.

Intervjuu kokkuvõtte teemade lõikes

ISKE

- Iga asutus peab rakendama ISKE't. Etalonsüsteemi ISKE rakendamiseks määratakse andmetele turvaklass ja rakendatakse vastavad turvameetmed. Esimene töö on viia läbi infovarade inventuur. Inventuuri info on suures osas sama informatsioon, mida on vaja Riigi IT-potentsiaaliks (konfiguratsioonihaldus). Kui RIHA's on konfiguratsioonihalduse funktsionaalsus, siis on vaja uurida, kuidas siduda Riigi-IT potentsiaali, ISKE inventuuri vajadust ja RIHAt. Kui RIHA ei sisalda konfiguratsioonihalduse moodulit, siis ei ole võimalik RIHA's rakendada Riigi IT potentsiaali ja ISKE inventuuri funktsionaalsust.

3. Kokkuvõtte

Olemasolev ARRI ja planeeritud RIHA funktsionaalsus

- Praegused andmed on vananenud.

- Enamus asutusi ei kasuta RIHA't. Mõned ei teadnud ARR/RIHA olemasolust.
- Kasutajad tahavad, et oleks tagatud RIHA järjepidavus.
- RIHA eesmärgiks on tagada avaliku sektori infosüsteemide koosvõime: tehniliste, organisatsiooniliste ja semantiliste ressursside korduvkasutus.
- RIHA kogub metaandmeid kõikide riigi andmekogude ja infosüsteemide kohta.

Andmete esitamise motivatsioon

- Infosüsteemide haldajad saavad informatsiooni infosüsteemide ja teenuste kohta, mis asuvad väljaspool nende asutust.
- RIHA toetab andmekogude ja IT-teenuste haldust.

Infosüsteemi andmed

- Kõikide infosüsteemide kohta peaks olema standardsed andmed.
- Infosüsteemid peaks olema seotud asutustega ja valdkondadega.
- Põhiandmed peavad olema kirjeldatud.
- Rahvusarhiiv on huvitatud, mis ajast on kõige vanemad andmed korjatud.
- Rahvusarhiiv võiks kasutada RIHA andmeid, et lihtsustada nende korraldatud järelvalvet (küsitlused) ja määrata andmete arhiiviväärtus.
- Infosüsteemi haldaja peab määrama töödeldavatele andmetele turvaklassi.
- Peab olema võimalik infosüsteemi andmeid ja seisu uuendada.

Infosüsteemi elutsükel

- RIHA's jäädvustatakse info protsesside kohta, mis ühe riigi infosüsteemi elutsükli jooksul toimuvad, tema asutamisest kuni arendamiseni, lõpetamiseni või ümberkorraldamiseni välja.
- AKI, RIA ja Statistikaamet peavad kooskõlastama andmekogu/infosüsteemi asutamise esialgse tehnilise dokumentatsiooni (vastavalt Avaliku teabe seaduse muutmise seaduse eelnõule).
 - RIA saab jälgida, et andmekogu loomisel lähtutakse riigi infosüsteemi põhimõtetest ning ei hakata andmeid dubleerivalt koguma. Samuti on RIAI nõuandev roll.
 - Statistikaamet on huvitatud klassifikaatori kasutamisest ja andmete koosseisust statistika tegemiseks.
 - Andmekaitse Inspeksioon on huvitatud isikuandmeid töötlevatest andmekogudest.
 - Delikaatsete andmete kasutamine peab olema registreeritud Andmekaitse Inspeksioonis.
- RIHA võiks genereerida infosüsteemi põhimääruse, selleks peavad eelnevalt olema vajalikud infosüsteemi andmed RIHA's kirjeldatud.
- Infosüsteemi muutused ja katkestused on kirjeldatud RIHA's.
- Rahvusarhiiv soovib teadet andmekogu tegevuse lõpetamise kohta.

Praegune infosüsteemide formaalne integratsioon

- Integratsioon teiste andmekogudega toimub otsekontaktide kaudu. Helistatakse, kui on vaja uut andmeteenust või on midagi viga olemasoleval andmeteenusel.
- Teavitamine uutest andmeteenustest toimub mitteametlikult.

- Erinevatel asutustel on erinevad andmevahetuse protsessid. Sõlmitud kokkulepped on erinevad. Andmevahetuse kokkulepped jäävad väljaspool RIHA't.
- RIHA's peaks olema informatsioon kõikide riigi infosüsteemide ja nende poolt pakutatavate andmeteenuste kohta.

Andmeteenused

- RIHA's registreeritakse järgmised teenused:
 - X-tee teenused (andmeteenus, sidusteenus, kompleksteenus).
 - Veebiteenused (sh sidusteenused ja lõppkasutaja info- või rakendusteenused).
 - Mitte-elektroonsed teenused (vabatahtlik).
- Esimene prioriteet on kirjeldada X-tee teenused.
- RIHA peaks viitama Maaameti ruumiandmete kataloogis olevatele teenustele. RIHA ei kavatse dubleerida ruumiandmete kataloogi funktsionaalsust. Kui teenus on kirjeldatud ruumiandmete kataloogis, siis RIHA's on sellesama teenuse juures viide ruumiandmete kataloogi.
- Infosüsteemi haldaja peab kirjeldama mis on kõige kõrgem turvaklass osutatud andmetest.
- Andmeteenuse staatust peab olema võimalik muuta (planeerimisel, kasutusel, lõpetatakse, lõpetatud).
- RIHA's peab olema võimalik registreerida ennast andmeteenuse kasutajaks.
- RIHA's peab olema võimalik kirjeldada teenuste hierarhiat (kompleksteenused).

Andmeteenuste elutsükkel

- Andmeteenused on registreeritud RIHA's.
- Uue teenuse taotlemine peaks toimuma RIHA kaudu.
- Teenuste kasutamissoiguste taotlemine peaks toimuma RIHA kaudu.
- Üldiselt vanu teenuseid ei suleta. Uusi luuakse juurde.

Klassifikaatorid

- RIHA peaks sisaldama klassifikaatorite halduse funktsionaalsust.
- Klassifikaatori haldaja ja klassifikaator kehtestatakse praegu VV määruses.
- Klassifikaatori kehtestamise protsessi lihtsustamine on läbirääkimisel, selleks muudetakse vastavalt klassifikaatorite süsteemi määrust.
- Klassifikaatori info asukoht on läbirääkimisel
 - Statistikaamet (viidetakse RIHA'st);
 - RIHA's.
- RIHA toetab klassifikaatorite haldust.

Monitooring ja kasutusstatistika

- On alanud projekt X-tee kasutusstatistika ja monitooringu töötluse uuendamiseks.
- Monitooringu info läheb Nagios'ele ja statistika info läheb andmebaasi.
- Praegu iga turvaserver saadab jälgimisjaama
 - oleku infot;
 - statistikat (intervall kolm minutit).

- Pakutud teenuse reaalset käideldavust (kasutamisstatistika ja monitooringu põhjal) peaks olema võimalik võrrelda lubatud käideldavusega.
- Võrdlused toimuvad üle intervalli. Reaalajas ei ole võimalik kontrollida teenuse taset.
- Asutused soovivad näha monitooringu informatsiooni.
- X-tee monitooring on andmekogu tasemel. Ei ole võimalik igat X-tee päringut jälgida. Peaks saama jälgida teenuse tasemel.

Teavitusteenus

- RIHA saaks kasutada olemasolevat teavitusteenust, et edastada erinevaid teateid RIHA kasutajatele.

RIHA X-tee haldamise vahendina

- RIHA toetab X-tee haldamist.
- X-tee partneri digitaalne liitumine X-teega võiks toimuda RIHA kaudu.
- RIHA's hoitakse X-tee ja Test-teega liitujate kontaktandmeid ning tehnilist informatsiooni, samuti haldab RIHA riigi infosüsteemi andmekogude ja nende poolt osutatavate teenuste metaandmeid.
- X-tee monitooringu info ja kasutamisstatistika peaks olema RIHA's nähtav. Monitooringu info ja kasutamisstatistika tulevad iseseisvast süsteemist.
- RIHA peaks toetama X-tee teenusekasutajate gruppide haldust.
- RIHA's peaks olema võimalus MISPd, turvaserverid ja adapterserverid registreerida.

ITIL

- Iga asutus pakub enda kasutajatele teenuste tuge (*Service Desk*). Kasutades RIHA't, peaks RIA pakkuma asutustele riigi infosüsteemi tasemel tuge.
- ITIL protsessidest peaks RIHA toetama/olema seotud *Service Desk*idega, intsidenti haldusega, monitooringuga, konfiguratsioonihaldusega, muudatuste haldusega ja teenustaseme haldusega.
- Asutused saavad enda süsteemidega hakkama. RIA võiks pakkuda abi, kui intsident on seotud teiste asutuste teenustega.
- Asutuste „*Service Desk/Help Desk*”ide kontaktandmed peaks olema RIHA's.
- *Service Deski* kaudu intsidenti vastuvõtja koordineerib suhtlust erinevate asutuste vahel ja vastutab, et intsident saaks lahendatud.
- RIHA sisaldab teenuste arhitektuuri.
- Teenuste arhitektuur sisaldab infosüsteemide, andmeteenuste ja nende seoste informatsiooni.
- Teenuste ja infosüsteemide seoste kaudu peaks olema võimalik jälgida katkestuste rada.
- Kui nõutakse liiga detailset infot, siis on oht, et kasutajad ei viitsi seda täita.
- Iga teenuse käideldavus peaks olema RIHA's kättesaadav.
- RIHA peab sisaldama teenusetaseme lepinguid ja teenuste kataloogi.
- Infosüsteemide ja asutuste kontaktisikud peavad olema RIHA's. Kontaktisikud on vaja jagada rollide kaupa (operatiivne, taktikaline ja strateegiline).
- ITIL kontekstis võiks andmekogu kui ühte asutuse IT-teenust käsitleda.
- Asutuste kogemus ITIL'iga on erinev. Mõned on osaliselt rakendanud, mõned ei tea midagi ITIL'ist.

Teenusetaseme lepingud (SLA)

- Mõned asutused juba kasutavad SLA'd (JuM Registrikeskus, KMA). Teised kavatsesid neid kasutama hakata. Enamus asutusi saavad aru SLA vajadusest.
- Registrikeskus on kirjutanud SLA'd enda kõige kriitilisemate teenuste jaoks (12/40).
- Registrikeskuse SLA's on väga vähe informatsiooni andmekvaliteedi kohta.
- Info andmekvaliteedi kohta on puudulik riigi infosüsteemides.
- Erinevad asutused kirjeldavad teenuse taset erinevalt. Peaks olema universaalne SLA.
- SLA parameetrid peavad olema mõõdetavad.
- SLA kirjutamiseks on vaja teenuste arhitektuuri.

Riigi IT potentsiaal

- Riigi IT-potentsiaali veebipõhine rakendus on küll olemas, aga seda on tülikas täita, kuna andmed tuleb kõik käsitsi sisestada ja ta pole seotud ühegi teisi süsteemiga. Muudatusi tehakse seal aastase intervalliga. Riigi IT potentsiaal korjab statistilisi andmeid tehnoloogia ja IT-ga seotud personali kohta.
- Riigi IT potentsiaali info esitamine on kõikide riigi ja kohalike omavalitsusasetuste kohustus.
- IT-potentsiaali jaoks kogutav info peaks olema valdavalt kättesaadav asutuste konfiguratsioonihaldussüsteemidest, kuid enamus asutustes ei ole ühtset konfiguratsioonihaldussüsteemi, kus oleks kõikide vajalike komponentide konfiguratsiooni andmed koondatud.
- Kui IT-potentsiaali funktsionaalsus siduda RIHaga, siis see eeldab, et kas RIHA'l on endal olemas konfiguratsioonihalduse allsüsteem või on see omaette moodul nagu nt monitooring, mis on liidestatud RIHaga ja mida saaks asutused oma konfiguratsioonihalduseks kasutada.
- Keskest konfiguratsioonihaldussüsteemist saaks kätte andmed, mis on seotud asutuse riistvara ja tarkvara konfiguratsiooniga, andmed IT-ga seotud personali kohta peaksid tulema loodavast ametiisikute ja ametiasutuste infosüsteemist.
- On vaja täpsustada, mis informatsiooni on vaja korjata.
- Koosolekul (9.1.2007) esitas Guido Leibur seisukoha, et Riigi IT potentsiaali ja ISKE funktsionaalsust ei ole mõistlik RIHA'sse panna.

ISKE

- ISKE't peavad rakendama kõik riigi ja kohalike omavalitsuste andmekogude haldajad. Etalonsüsteemi ISKE rakendamiseks määratakse andmekogus töödeldavate andmetele turvaklass, turbeaste ja rakendatakse vastavad turvameetmed. Turvaklassi määramiseks on vajalik kirjeldada asutuse infovarad. (teha infovarade inventuur). Infovarade kirjeldamine on otseselt seotud asutuse konfiguratsioonihaldusega.
- ISKE rakendamiseks on loomisel vastav tööriist, mille eesmärk on toetada asutust infovarade kirjeldamisel ja turvameetmete rakendamise haldamisel. See loodav tööriist peaks vahetama RIHaga andmeid:
 - RIHast ISKE tööriista andmed andmekogu ja haldaja kohta
 - ISKE tööriistast automaatselt RIHasse järgnevad andmed ja funktsioonid:

- turvaklass nt. K1_T2_S3
 - turbeaste L, M, H
 - ISKE rakendamise staatus iga andmekogu kohta (nt rakendatud ja auditeeritud/rakendatud/50% rakendatud/ 25% rakendatud/ vms.
 - kõikvõimalikud päringuid, nt. andmekogude päring turvaosaklassi lõikes (nt kõik K3 andmekogud) või turbeastme järgi või päring mitme muutujaga (nt. oracle baas ja S3)
 - jne
- Kui keskne konfiguratsioonihaldus oleks olemas, siis oleks võimalik andmekogude haldajatel kasutada konfiguratsiooni informatsiooni ISKE rakendamisel.
 - Kui konfiguratsioonihaldus ja Riigi IT potentsiaali funktsionaalsus oleks RIHA's, siis oleks võimalik andmekogude haldajatel kasutada konfiguratsiooni informatsiooni ISKE rakendamisel.

Semantiline kirjeldamine

- Andmekogude ja andmeteenuste semantiline kirjeldus peab olema RIHAs
- Valmib kirjeldamise meetodika ja rakendusjuhend.
- Semantiline kirjeldamine tuleb rakendada „*step by step*”.
- On vaja kaardistada olemid, siis on võimalik alustada meta-mapping'ut.
- Valdkondade terminisõnastikke on vaja kaardistamiseks.
- Asutustel ei ole piisavalt oskust ja/või ressursi, et oma andmekogud ja teenused semantiliselt kirjeldada.
- Dokumentatsioon andmekogu kohta, mis on semantilise kirjeldamise eelduseks, on mõnes asutuses olemas, mõnes on see puudulik.
- Andmete semantiline kirjeldamine on väga suur töö.

4. Lisandanud arvamused

Intervjuude kokkuvõtte esitamisel Guido Leibur avaldas arvamust, et konfiguratsioonihaldus peaks jääma RIHA süsteemi skoobist välja. Kui konfiguratsioonihaldus jääks välja, siis Riigi IT potentsiaali funktsionaalsus ka jääks RIHA'st välja.

Lisa 1

Riigi infosüsteemi haldussüsteem RIHA – kellele ja milleks?

Riigi ülesanne on **osutada kodanikule teenust**, sh **elektroonset teenust** parimal moel. Riigi poolt teenuseosutamise eelduseks on vajalike andmete olemasolu ja neile lihtne ligipääs. Et uusi teenuseid välja töötada, on vaja nii erinevatele ametkondadele kui arendajatele infot selle kohta,

- millised andmed ja kus asuvad;
- millised andmekogude teenused on juba olemas;
- kuidas tõlgendada olemasolevaid andmeid ja teenuseid.

Andmeid hoitakse riigi andmekogudes, töödeldakse erinevates infosüsteemides. Ülevaate saamiseks tuleb riigi infosüsteem kaardistada, mis ongi RIHA ülesanne.

RIHA eesmärgiks on tagada avaliku sektori infosüsteemide koosvõime: tehniliste, organisatsiooniliste ja semantiliste ressursside korduvkasutus.

RIHA kogub metaandmeid kõikide riigi andmekogude ja infosüsteemide kohta. RIHA kasutamist ja arendamist korraldab Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus.

RIHA **põhiobjektid**, mille kohta andmeid kogutakse on:

- andmekogud/infosüsteemid;
- infosüsteemide haldajad, teenuseosutajad;
- nende poolt osutatavad teenused;
- teenusekasutajad;
- klassifikaatorid;
- klassifikaatorite haldajad.

RIHA kontseptsiooniga (<http://www.riik.ee/arr/kontseptsioon.htm>) on kaetud riigi infosüsteemi koordineerimise toetamiseks üldised vajadused, millest saavad kasu ka andmekogude haldajad. Samas on eesmärk RIHA arendamisel arvestada lisaks kesksetele vajadustele võimalikult palju ka sihtrühmade vajadustega, et RIHA oleks ka neile võimalikult kasulik allikas.

Seepärast intervjuueeritakse sihtrühmade suuremaid ja olulisemaid esindajaid, et täpsustada nende soove ja ootusi.

RIHA kasutajate **sihtrühmadele planeeritav funktsionaalsus**:

1) Teenusekasutajale on RIHA töövahend, mis võimaldab:

- tutvuda olemasolevate ja arendusesolevate teenustega, teenusekirjeldustega, teenuseosutamise põhimõtetega;
- taotleda teenuse kasutusõigust;
- teha ettepanekut uue teenuse loomiseks;
- kasutada vastavalt õigustele andmeteenuseid;
- hallata asutusesiseseid pääsuõigusi;
- tagada andmeteenuste seaduspärane kasutamine.

2) Infosüsteemi haldajale ja teenuseosutajale on RIHA toetav süsteem seadusega pandud ülesannete täitmisel, võimaldades:

- registreerida asutatud infosüsteemid RIHAs;
- liituda X-teega (formaalselt);
- liidestada asutuse infosüsteem X-teega;
- pidada arvestust infosüsteemi kasutamise üle (kasutamisstatisitika);
- infosüsteemi andmete RIHAsse kandmist, muutmist, parandamist ja archiveerimist;
- luua ja avada andmeteenuseid;
- kirjeldada teenuseid, teenuseosutamise põhimõtteid ja tagada nende haldus;
- registreerida teenuseid (toimub X-tee teenuste puhul automaatselt) RIHAs;
- tagada andmeteenustele juurdepääs selleks vastavat õigust omavatele kasutajatele;

- registreerida infosüsteemis kasutatavaid klassifikaatoreid RIHAs.
- 3) Klassifikaatori haldajale** saab RIHast töövahend, mis toetaks järgmiste ülesannete täitmist:
- klassifikaatori kooskõlastamine Statistikaametiga enne kehtestamist;
 - klassifikaatori kehtestamine vastavalt VV määruses ettenähtud korrale;
 - klassifikaatori registreerimine vastavalt VV määruses ettenähtud korrale.
- 4) Eraõiguslikul juriidilisel isikul ja kodanikul** võimaldab RIHA
- saada infot riigi infosüsteemi hetkeolukorra kohta, ametiasutuste poolt talle avatud teenuste kohta
 - teha infosüsteemide haldajatele ettepanekuid uute teenuste loomiseks.
- 5) Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi (RISO)** jaoks on RIHA abivahend riigi infosüsteemide arendamise koordineerimiseks. RIHA võimaldab
- anda hinnangut riigi infosüsteemi hetkeseisule;
 - teha analüüse ja statistikat
 - anda keskel olevate andmete alusel soovitusi mõnede andmekogude või infosüsteemide ümberkorraldamiseks, arendustöödeks või finantseerimiseks.
- 6) Riigi Infosüsteemide Arenduskeskusele** on RIHA töövahend andmevahetuskihi X-tee, andmekogude riikliku registri ja teiste andmekogude pidamist kindlustavate süsteemide arendamise ja haldamise korraldamiseks.
- 7) Statistikaametile** on RIHA töövahend klassifikaatorite kooskõlastamiseks ja klassifikaatorite metaandmete haldamiseks.
- 8) Andmekaitseinspeksioonile (AKI)** on RIHA toetav süsteem isikuandmete järelevalve teostamiseks.

RIA eestvedamisel on käimas hange „Riigi infosüsteemi haldussüsteemi (RIHA) arendamine”. RIHA arendamise eesmärgiks on kaardistada riigi infosüsteem selliselt, et sellest võimalikult paljudele osapooltele kasu oleks. Et sihtrühmadega maksimaalselt arvestada, oleks hea, kui teie asutuse esindajad saaksid osaleda töötubades kogu projekti vältel.

Osalejatele viib RIA detsembri alguses läbi ITILi (IT teenuste halduse parima praktika kogum) sissejuhatava koolituse.

Head koostööd soovides,

Riigi Infosüsteemide Arenduskeskus, RIHA hanke läbiviija.